קיצור שלחן ערוך — הלכות ברכת הזמון

שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ בְּיַחַד צְרִיכִין לְבָרֵךְ בְּזִמּוּן, וּמִצְוָה שֶׁיְּבָרְכוּ עַל הַכּוֹס. אִם אֶפְשָׁר, צְרִיכִין לְהַדֵּר שֶׁיִּהְיֶה כּוֹס יַיִן. וְאִם אִי אֶפְשָׁר בְּיַיִן, יִהְיֶה שֵׁכָר אוֹ יַיִן דְּבַשׁ (מעד) אוֹ יַיִן שֶׁרָף כְּשֶׁהוּא חָמַר מְדִינָה, דְּהַיְנוּ שֶׁאֵין יַיִן גָּדֵל שָׁם כְּדֶרֶךְ יוֹם מִן הָעִיר, וְעַל כֵּן הוּא בְּיֹקֶר, וּרְגִילִים לִשְׁתּוֹת מַשְׁקִים אֵלּוּ בִּמְקוֹם יַיִן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן אֲפִלּוּ בְּיָחִיד טָעוּנָה כּוֹס. וְנוֹהֲגִין הַמְדַקְדְּקִים כְּשֶׁמְּבָרְכִין בְּיָחִיד, שֶׁלֹּא לֶאֱחֹז הַכּוֹס בַּיָּד, רַק מַנִּיחִין אוֹתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן לִפְנֵיהֶם.

מוֹזְגִים אֶת הַכּוֹס תְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ נוֹטְלִין לַיָּדַיִם (קפ"א).

יַיִן שֶׁשָּׁתוּ מִמֶּנּוּ, כָּל הַנִּשְׁאָר בַּכְּלִי נַעֲשָׂה פָּגוּם, וּפָסוּל לְבִרְכַּת הַמָּזוֹן עַד שֶׁיִּתְּקָנוּ, דְּהַיְנוּ שֶׁנּוֹתֵן לְתוֹכוֹ קְצָת יַיִן אוֹ קְצָת מַיִם שֶׁאֵינָם פְּגוּמִים, וְכֵיוָן שֶׁצָּרִיךְ לְמַלֹּאת אֶת הַכּוֹס לְשֵׁם בְּרָכָה, לָכֵן אִם הַכּוֹס פָּגוּם וְהוּא מְתַקְּנוֹ, צָרִיךְ לְשָׁפְכוֹ לְתוֹךְ קַנְקַן, וּמִתּוֹךְ הַקַּנְקַן לְתוֹךְ הַכּוֹס לְשֵׁם בְּרָכָה.

הַכּוֹס שֶׁמְּבָרְכִין עָלָיו צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא שָׁלֵם. וַאֲפִלּוּ נִשְׁבַּר רַק הַבָּסִיס שֶׁל מַטָּה, פָּסוּל. וַאֲפִלּוּ פִּגִּימָה כָּל שֶׁהִיא בִּשְׂפַת הַכְּלִי, אוֹ שֶׁנִּסְדַּק, פָּסוּל. וְטָעוּן הֲדָחָה מִבִּפְנִים וּשְׁטִיפָה מִבַּחוּץ, אוֹ מְקַנְּחוֹ יָפֶה שֶׁיְּהֵא נָקִי, וְשׁוֹפֵךְ מִן הַקַּנְקַן לְתוֹכוֹ לְשֵׁם בְּרָכָה, וְיִהְא מָלֵא, וְהַמְבָרֵךְ מְקַבְּלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו (לְהַרְאוֹת חֲבִיבוּת הַכּוֹס, שֶׁהוּא חוֹשֵׁק לְקַבְּלוֹ בְּכָל כֹּחוֹ) וּכְדִכְתִיב שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה'. וּמֵסִיר אַחַר כָּךְ יָדוֹ הַשְּׂמָאלִית וְאוֹחֲזוֹ לְבַדָּה, בְּלִי סִיּוּעַ הַשְּׂמָאלִית (שֶׁלֹּא יְהֵא נִרְאֶה כְּמַשָּׂא עָלָיו). וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ. וּמַחֲזִיקוֹ לְמַעְלָה מִן הַשֻּׁלְחָן טֶפַח, דִּכְתִיב כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא, וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא. וְאִטֵּר יָד יֹאחֲזוֹ בַּיָּמִין דִּידֵיהּ, שֶׁהוּא שְׂמֹאל שֶׁל כָּל אָדָם. וְיֵשׁ לְהָסִיר מִן הַשֻּׁלְחָן הַכֵּלִים הָרִיקִים (קפ"ג)

אִם בְּנֵי הַמְסִבָּה שָׁוִים בַּמַּעֲלָה, וְיֵשׁ בֵּינֵיהֶם כֹּהֵן, מִצְוָה לְכַבְּדוֹ בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר וְקִדַּשְׁתּוֹ. אֲבָל אִם יֵשׁ בֵּינֵיהֶם אָדָם גָּדוֹל וְחָשׁוּב, יְבָרֵךְ הוּא. וְנוֹהֲגִין לָתֵת לְאָבֵל לְבָרֵךְ. וַדְוָקָא כְּשֶׁשָּׁוִים בַּמַּעֲלָה. וְרָאוּי לְכַבֵּד בִּבְרִכַּת הַמָּזוֹן לְמִי שֶׁהוּא טוֹב עַיִן, שׁוֹנֵא בֶּצַע וְגוֹמֵל חֶסֶד בְּמָמוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר, טוֹב עַיִן הוּא יְבֹרָךְ אַל תִּקְרֵי יְבֹרָךְ אֶלָּא יְבֹרָךְ (קפ"ג ר"א)

הַמְבָרֵךְ יֹאמַר מִתְּחִלָּה, הַב לָן וּנְבָרֵךְ, כִּי כָּל מִלֵּי דִּקְדֻשָּׁה בָּעֵי הַזְמָנָה (אוֹ יֹאמַר בלע"ז, בלשון אשכנז, "רַבּוֹתַי מִיר וֶועלֶען בֶּענְטְשֶׁען) וְהַמְסֻבִּין עוֹנִין, יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר הַמְבָרֵךְ, בִּרְשׁוּת וְכוּ', נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ וְכוּ', וְהַמְסֻבִּין אוֹמְרִים, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וְכוּ'. וְחוֹזֵר הַמְבָרֵךְ וְאוֹמֵר גַּם הוּא, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ וְכוּ'. וְנוֹהֲגִין בִּקְצָת מְקוֹמוֹת שֶׁלְּאַחַר שֶׁסִּיֵּם הַמְבָרֵךְ וּבְטוּבוֹ חָיִינוּ עוֹנִין הַמְסֻבִּין אָמֵן. וּבִקְצָת מְקוֹמוֹת לֹא נָהֲגוּ לוֹמַר אָמֵן. גַּם יֵשׁ מִנְהָגִים שׁוֹנִים בְּעִנְיַן אֲמִירַת בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ. יֵשׁ נוֹהֲגִין שֶׁהַמְבָרֵךְ אוֹמְרוֹ כְּשֶׁמְּזַמְּנִין רַק בְּשִׁלְשָׁה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁאֵין לְאָמְרוֹ אֶלָּא כְּשֶׁמְּזַמְּנִין בַּעֲשָׂרָה, שֶׁמַּזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם, אָז יֹאמְרוֹ. וְכֵן יֵשׁ לִנְהוֹג. וְהַמְסֻבִּין לֹא יאמְרוּהוּ. וּמִכָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בְּלֹא זִמּוּן שֶׁלֹּא יֹאמְרוֹ.

הַמְבָרֵךְ יְבָרֵךְ בְּקוֹל, וְהַמְסֻבִּין יֹאמְרוּ עִמּוֹ מִלָּה בְּמִלָּה בְּלַחַשׁ. וּבְסוֹף כָּל בְּרָכָה יַקְדִּימוּ לְסַיֵּם קֹדֶם לְהַמְבָרֵךְ, כְּדֵי שֶׁיַּעֲנוּ אָמֵן עַל בִּרְכָתוֹ (קפ"ג).

אַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס שֶׁמְּבָרֵךְ עָלָיו, וְשׁוֹתֶה שִׁעוּר רְבִיעִית כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה. אִם הַכּוֹסוֹת שֶׁל הַמְסֻבִּין הֵן פְּגוּמוֹת, צָרִיךְ הַמְבָרֵךְ לִתֵּן מִכּוֹסוֹ מְעַט לְתוֹךְ כּוֹסוֹת שֶׁלָּהֶם אַחַר שֶׁמְּבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן קֹדֶם שֶׁיִּשְׁתֶּה הוּא, כְּדֵי שֶׁיְּבָרְכוּ גַּם הֵם עַל כּוֹסוֹת שֶׁאֵינָן פְּגוּמוֹת. וְכֵן אִם כּוֹסוֹת שֶׁלָּהֶן רֵיקָנוֹת, נוֹתֵן לְתוֹכָן מְעַט מִכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, וְלֹא יִטְעֲמוּ עַד שֶׁיִּטְעֹם הַמְבָרֵךְ. אֲבָל אִם יֵשׁ לָהֶן כּוֹסוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן וְאֵינָן פְּגוּמוֹת, אֵין הַמְבָרֵךְ צָרִיךְ לִתֵּן לָהֶם מִכּוֹס שֶׁלּוֹ, וְיכוֹלִין לִטְעֹם קֹדֶם שֶׁיִּטְעֹם הוּא, וְכֵן נָכוֹן, וְטוֹב אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה לְכָל אֶחָד כּוֹס מָלֵא.

אִם הַמְבָרֵךְ אֵינוֹ רוֹצֶה לִשְׁתּוֹת יֵשׁ אוֹמְרִים דְּיָכוֹל לִתֵּן לְאִישׁ אַחֵר מִן הַמְסֻבִּין שֶׁיְּבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, וְיִשְׁתֶּה שִׁעוּר רְבִיעִית וִיבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן, אֶלָּא דַּוְקָא הַמְבָרֵךְ בְּזִמּוּן הוּא יְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס, וְכֵן נָכוֹן לַעֲשׂוֹת (ק"צ).

שְׁנַיִם שֶׁאָכְלוּ בְּיַחַד, מִצְוָה לָהֶם לְבַקֵּשׁ שְׁלִישִׁי שֶׁיִּצְטָרֵף עִמָּהֶם לְזִמּוּן, וַאֲפִלּוּ אִם בָּא הַשְּׁלִישִׁי לְאַחַר שֶׁהִשְׁלִימוּ כְּבָר גְּמָרוּ מֵלֶאֱכוֹל. אֶלָּא שֶׁאִם הָיוּ מְבִיאִין לָהֶם עוֹד אֲיֻוָּה דָּבָר לְקִנּוּחַ סְעוּדָה הָיוּ אוֹכְלִין, מִצְוָה עֲלֵיהֶם לְצָרֵף אֶת הַשְּׁלִישִׁי לְזִמּוּן, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת שֶׁיִּתְחַיֵּב בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה וְיִצְטָרֵף עִמָּהֶם. יֵשׁ אוֹמְרִים, דְּבָעֵינַן דַּוְקָא פַּת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּסָגֵי גַּם בִּשְׁאָר מִינֵי דָּגָן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דַּאֲפִלּוּ פֵּרוֹת אוֹ יָרָקוֹת סָגֵי. וְיֵשׁ אוֹמְרִים עוֹד, דַּאֲפִלּוּ אֵינוֹ אוֹכֵל, רַק שׁוֹתֶה רְבִיעִית מֵאֲיֻוָּה מַשְׁקֶה, חוּץ מִן הַמַּיִם, מִצְטָרֵף, וְכֵן נוֹהֲגִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָכַל אֶלָּא שָׁתָה, יָכוֹל לוֹמַר, שֶׁאָכַלְנוּ, כִּי שְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה. וּלְאַחַר שֶׁסִּימוּ הַזָּן אֶת הַכֹּל, אָז יְבָרֵךְ הוּא בִּרְכָּה אַחֲרוֹנָה עַל מַה שֶּׁאָכַל אוֹ שָׁתָה. וְאִם בָּא הַשְּׁלִישִׁי לְאַחַר שֶׁכְּבָר נָטְלוּ יְדֵיהֶם בְּמַיִם אַחֲרוֹנִים, שׁוּב אֵינוֹ מִצְטָרֵף עִמָּהֶם.

שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ בְּיַחַד, כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בְּזִמּוּן, אֵינָם רַשָּׁאִים לְחָלֵק. וְכֵן אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה, אֲפִלּוּ אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ רַשַּׁאי לְבָרֵךְ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁכֻּלָּם נִתְחַיְּבוּ בְּזִמּוּן. אֲבָל אִם הֵם שִׁשָּׁה אוֹ יוֹתֵר עַד עֲשָׂרָה, יְכוֹלִין לְחָלֵק, שֶׁיִּשָּׁאֵר זִמּוּן לְכָל חֲבוּרָה (קצ"ג).

אִם הֵם עֲשָׂרָה, נִתְחַיְּבוּ לְבָרֵךְ בְּשֵׁם דְּהַיְנוּ שֶׁהַמְבָרֵךְ אוֹמֵר, נְבָרֵךְ אֱלֹקֵינוּ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וְכוּ' וְלֹא יֹאמַר נְבָרֵךְ לֵאלֹהֵינוּ, וְהַמְסֻבִּים אוֹמְרִים בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וְכוּ'. וְכֵיוָן שֶׁנִּתְחַיְּבוּ לְבָרֵךְ בְּשֵׁם, אֲסוּרִים לֵחָלֵק, אֶלָּא אִם כֵּן הֵם עֶשְׂרִים אוֹ יוֹתֵר, אָז מֻתָּרִין לֵחָלֵק, שֶׁיִּשָּׁאֵר לְכָל חֲבוּרָה זִמּוּן בְּשֵׁם.

אִם טָעָה הַמְזַמֵּן בַּעֲשָׂרָה וְגַם הָעוֹנִים וְלֹא הִזְכִּירוּ אֶת הַשֵּׁם בְּבִרְכַּת הַזִּמּוּן, אֵינָם יְכוֹלִים לַחְזֹר וּלְזַמֵּן בְּשֵׁם, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר יָצְאוּ יְדֵי חוֹבַת זִמּוּן, אֶלָּא שֶׁבִּטְּלוּ מִצְוַת הַזְכָּרַת הַשֵּׁם, וּמְעֻוָּת שֶׁלֹּא יוּכַל לְתִקּוֹן הוּא. אֲבָל אִם הָעוֹנִים עֲדַיִן לֹא עָנוּ אַחֲרָיו, כֵּיוָן שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְקַיְּמָה מִצְוַת זִמּוּן, יַחֲזוֹר הַמְבָרֵךְ וִיזַמֵּן בַּשֵּׁם (קצ"ב).

אִם שִׁבְעָה אָכְלוּ פַּת, וּשְׁלֹשָׁה אָכְלוּ פֵּרוֹת אוֹ שָׁתוּ מַשְׁקִין, בְּעָנְיָן שֶׁחַיָּבִין בִּבְרָכָה אַחֲרוֹנָה, יְכוֹלִין לְזַמֵּן בַּשֵּׁם. (בְּכָאן כְּלֵי עָלְמָא מוֹדוּ דְּסָגֵי בְּפֵרוֹת וּבְמַשְׁקֶה) וּמִצְוָה לְהַדֵּר אַחַר עֲשָׂרָה לְבָרֵךְ בְּשֵׁם. אֲבָל אִם רַק שְׁשָׁה אָכְלוּ פַּת אֵינָם יְכוֹלִים לְזַמֵּן בַּשֵּׁם, דְּרָבָא דְּמִנְכָּר בְּעֵינָן (קצ"ג קצ"ז).

כָּל שֶׁאָכְלוּ בְּיַחַד, אֲפִלּוּ לֹא אָכְלוּ כָּל הַסְּעוּדָה בְּיַחַד, אֲלָא שֶׁיָּשְׁבוּ לֶאֱכֹל וּבֵרְכוּ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא, אֲפִלּוּ כָּל אֶחָד אוֹכֵל מִכְּכָר שֶׁלּוֹ, כֵּיוָן שֶׁנִּקְבְּעוּ יַחַד, בֵּין בְּשֻׁלְשָׁה בֵּין בַּעֲשָׂרָה אֵינָן רַשָּׁאִין לַחֲלֹק. וַאֲפִלּוּ אֶחָד רוֹצֶה לְגְמֹר סְעוּדָתוֹ קֹדֶם שֶׁיִּגְמְרוּ הָאֲחֵרִים, אֵינָן רַשָּׁאִין לַחֲלֹק. אֲבָל אִם לֹא קָבְעוּ עַצְמָם בִּתְחִלַּת הַסְּעוּדָה, אֶלָּא שֶׁלְּאַחַר שֶׁשְּׁנַיִם כְּבָר אָכְלוּ, אֲפִלּוּ לֹא אָכְלוּ עֲדַיִן רַק כַּזַּיִת וּבָא הַשְּׁלִישִׁי וְקָבַע עַצְמָם, אִם גָּמַר סְעוּדָתוֹ עִמָּהֶם, חַיָּבִים בְּזִמּוּן. אֲבָל אִם רָצָה לְגְמֹר סְעוּדָתוֹ קֹדֶם לָהֶן, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְחִיל עִמָּהֶם וְגַם לֹא גָּמַר עִמָּהֶם, רַשַּׁאי לַחְלֹק בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם מִצְוָה הוּא לְהַמְתִּין שֶׁיְּבָרְכוּ בְּזִמּוּן. אִם הוּא אוֹנֵס אוֹ מִתְיָרֵא מֵהֶפְסֵד, אֲפִלּוּ קָבַע עַצְמוֹ עִמָּהֶם בִּתְחִלָּה, מֻתָּר לְגְמֹר סְעוּדָתוֹ קֹדֶם לָהֶם, וּלְבָרֵךְ בִּפְנֵי עַצְמוֹ. אֲבָל אִם אֵין הַדָּבָר נָחוּץ, צָרִיךְ לְהַחְמִיר (קצ"ג ר').

שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ בְּיַחַד וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶם וּבֵרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, יְכוֹלִין לְזַמֵּן לְאַחַר שֶׁגָּמַר זֶה בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. וְיַעֲנֶה גַּם הוּא, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ וְכוּ'. אֲבָל אִם זֶה נִצְטָרֵף לְזִמּוּן עִם שְׁנַיִם אֲחֵרִים, שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְהִצְטָרֵף לְזִמּוּן עִם אֵלּוּ. וְאִם שְׁנַיִם בֵּרְכוּ, אֲפִלּוּ בִּפְנֵי עַצְמָן, בָּטֵל זִמּוּן (קצ"ד).

שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ, וּשְׁנַיִם גָּמְרוּ סְעוּדָתָן וְרוֹצִים לְבָרֵךְ, וְאֶחָד עֲדַיִן לֹא גָּמַר סְעוּדָתוֹ וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְבָרֵךְ, צָרִיךְ הוּא לְהַפְסִיק מִסְּעוּדָתוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּבָרְכוּ בְּזִמּוּן וְיַעֲנֶה גַּם הוּא עִמָּהֶם וְיוֹצֵא יְדֵי זִמּוּן. וְיַמְתִּין עַד שֶׁסִּיְּמוּ הַמְבָרֵךְ הַזָּן אֶת הַכֹּל, וְאַחַר כָּךְ יָכוֹל לֶאֱכֹל, וְאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, כֵּיוָן שֶׁדַּעְתּוֹ הָיָה לֶאֱכֹל עוֹד. וּכְשֶׁיִּגְמֹר סְעוּדָתוֹ יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. אֲבָל שְׁנַיִם, אֵינָן צְרִיכִין לְהַפְסִיק בִּשְׁבִיל אֶחָד, אֶלָּא אִם יִרְצוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ לִכְבוֹדוֹ לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. וַעֲשָׂרָה שֶׁאָכְלוּ בְּיַחַד, צְרִיכִין אַרְבָּעָה לְהַפְסִיק בִּשְׁבִיל שִׁשָּׁה שֶׁהֵם הָרֹב. וְאֵינָן צְרִיכִין לְהַמְתִּין, רַק עַד שֶׁאָמְרוּ בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ וְכוּ'. וּלְאַחַר שֶׁגָּמְרוּ הֵם סְעֻדָּתָן, יְזַמְּנוּ לְעַצְמָן בְּלִי הַזְכָּרַת הַשֵּׁם (סִימָן ר').

בִּסְעוּדוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁהַרְבֵּה מְסֻבִּין שָׁם, יֵשׁ לִבְחֹר שֶׁיְּבָרֵךְ מִי שֶׁקּוֹלוֹ חָזָק, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמְעוּ כָּל הַמְסֻבִּין מִן הַמְבָרֵךְ לְכָל הַפָּחוֹת עַד הַזָּן אֶת הַכֹּל. וְאִם אִי אֶפְשָׁר בְּכָךְ, יְבָרְכוּ בַּחֲבוּרוֹת שֶׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה.

שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁאוֹכְלִין בְּבַיִת אֶחָד אוֹ בִּשְׁנֵי בָּתִּים, אִם מִקְצָתָן רוֹאִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ, מִצְטָרְפוֹת לְזִמּוּן. וְאִם לָאו, אֵלּוּ מְזַמְּנִין לְעַצְמָן, וְאֵלּוּ מְזַמְּנִין לְעַצְמָן. וְאִם יֵשׁ שַׁמָּשׁ אֶחָד לִשְׁתֵּיהֶן, הוּא מְצָרְפָן, וּכְגוֹן שֶׁנִּכְנְסוּ מִתְּחִלָּה עַל דַּעַת לְהִצְטָרֵף יַחַד. וְכָל הֵיכָא שֶׁמִּצְטָרְפוֹת, צְרִיכִין שֶׁיִּשְׁמְעוּ כֻּלָּן מִן הַמְבָרֵךְ לְכָל הַפָּחוֹת עַד הַזָּן אֶת הַכֹּל (קצ"ה).

מִי שֶׁהוּא אֵצֶל הַמְבָרְכִים בְּזִמּוּן, וְהוּא לֹא אָכַל וְלֹא שָׁתָה עִמָּהֶם, כְּשֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ שֶׁהַמְבָרֵךְ אוֹמֵר, נְבָרֵךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ עוֹנֶה הוּא: בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. וְאִם מְזַמְּנִין בַּעֲשָׂרָה, וְאוֹמֵר הַמְבָרֵךְ נְבָרֵךְ אֱלֹהֵינוּ וְכוּ' עוֹנֶה גַּם הוּא, בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ וּמְבֹרָךְ שְׁמוֹ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. וְאִם בָּא לְאַחַר שֶׁכְּבָר אָמַר הַמְבָרֵךְ נְבָרֵךְ וְכוּ' וְשׁוֹמֵעַ שֶׁהָעוֹנִים אוֹמְרִים בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ וְכוּ' אוֹ בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁאָכַלְנוּ וְכוּ', עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אָמֵן (קצ"ח).

שְׁלֹשָׁה שֶׁאָכְלוּ כָּל אֶחָד מִכְּכָר שֶׁלּוֹ, וְאֶחָד מֵהֶם אָכַל פַּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים, וּשְׁנַיִם נְזָהָרִים מִפַּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים, מִכָּל מָקוֹם מִצְטָרְפִין לְזִמּוּן וִיבָרֵךְ זֶה שֶׁאָכַל פַּת עוֹבֵד כּוֹכָבִים, שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכוֹל גַּם עִם הָאֲחֵרִים. וְכֵן אִם אֶחָד אוֹכֵל מַאֲכָלֵי חָלָב, וּשְׁנַיִם מַאֲכָלֵי בָּשָׂר, מִצְטָרְפִין, וִיבָרֵךְ זֶה שֶׁאָכַל מַאֲכָלֵי חָלָב, שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכוֹל גַּם עִם הָאֲחֵרִים. אַךְ אִם זֶה שֶׁאוֹכֵל מַאֲכָלֵי חָלָב אֵינוֹ שׁוֹתֶה יַיִן, אוֹ שֶׁאֵין כָּאן אֶלָּא שֵׂכָר שֶׁהוּא חָדָשׁ, וְהוּא נִזְהָר מֵחָדָשׁ, מוּטָב שֶׁיְּבָרֵךְ זֶה שֶׁאָכַל בָּשָׂר, בְּכוֹס, מִלְּבָרֵךְ בְּלֹא כוֹס. וְאִם אֶחָד אָכַל גְּבִינָה קָשָׁה וּשְׁנַיִם בָּשָׂר, יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵינָן מִצְטָרְפִין. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּמִכָּל מָקוֹם מִצְטָרְפִין, כֵּיוָן שֶׁיְּכוֹלִין לֶאֱכוֹל מְלֻחִם אֶחָד, וְיֵשׁ לְהָקֵל (סִימָן קצ"ו ובחיי"א).

נָשִׁים שֶׁאָכְלוּ עִם אֲנָשִׁים שֶׁנִּתַּחֲיְבוּ בְּזִמּוּן, נִתַּחֲיְבוּ גַּם הֵנָּה וּצְרִיכוֹת לִשְׁמֹעַ בִּרְכַּת הַזִּמּוּן. קָטָן נוֹהֵגִין שֶׁאֵין מְצָטָרֵף לְזִמּוּן, עַד שֶׁהוּא בֶּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, אָז מִצְטָרֵף וְיָכוֹל לְבָרֵךְ גַּם הוּא בְּזִמּוּן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְדַּק אִם הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת.

מִי שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, אוֹ שֶׁהוּא עוֹבֵר עֲבֵרוֹת בְּפַרְהֶסְיָא, אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְזִמּוּן. גֵּר גָּמוּר מִצְטָרֵף לְזִמּוּן, וְגַם הוּא יָכוֹל לְבָרֵךְ וְלוֹמַר, עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ, דִּכְתִיב בְּאַבְרָהָם כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ. וְדָרְשִׁינַן, לְשֶׁעָבַר הָיָה אָב לְאֲרָם, מִכָּאן וָאֵילַךְ לְכָל הַגּוֹיִם (קצ"ט).